

Plenum

Tisdag 2.12.2025 kl. 14.00

13. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av fängelselagen och häktningsslagen samt 9 § i lagen om försvarstillstånd

Regeringens proposition RP 53/2025 rd

Utskottets betänkande LaUB 14/2025 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 13 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger lagutskottets betänkande LaUB 14/2025 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen.

Den allmänna debatten börjar. — Ledamot Kaunistola.

Debatt

17.32 **Mari Kaunistola kok:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan useita keskeisiä muutoksia vankeus- ja tutkintavankeuslakeihin. Keskiössä on tärkeä tavoite parantaa vankilaturvallisuutta ja helpottaa esimerkiksi puuttumista järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankiloissa.

On sanomattakin selvää, että rikosten laatu ja vangin vaarallisuus vaikuttavat siihen, mihin hänet on turvallista sijoittaa. Henkilöitä, jotka voivat todennäköisesti olla vaaraksi muiden terveydelle tai hengelle tai joilla on korkea riski jatkaa rikollista toimintaa, painostaa muita vankeja rikoksiin tai karata, ei tule sijoittaa avolaitokseen. Esityksen yksi keskeinen tavoite onkin varmistaa, ettei avolaitokseen sijoiteta vankeja, joiden voidaan arvioida jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan laitoksen turvallisuutta. Tällaisia vankeja ovat monesti esimerkiksi juuri järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneet henkilöt. Huomautan kuitenkin, että milteään ryhmältä ei olla kategorisesti tai ennakoon sulkemassa avolaitossijoituksen mahdollisuutta. Oikeudenmukaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että päätökset tehdään aina yksilöllisesti arvioiden.

Arvoisa puhemies! Esityksen toinen keskeinen tavoite on täsmentää varmuusosastolle eli toisin sanoen eristyksiin muista vangeista sijoittumisen edellytyksiä. Varmuusosastolle sijoittaminen on ennen kaikkea turvaamistoimenpide, jonka tarkoitus on estää rikollista toimintaa vankilaympäristössä. Keskeinen muutos lakiin tältä osin olisikin se, että jatkossa ei edellytettäisi epäilyä tiettyjen rikostunnusmerkistöjen täyttymisestä ehtona varmuusosastolle sijoittamiseksi. Ehdotetut muutokset tarkoittavat siis, että varmuusosastolle sijoittamisen lähtökohdaksi asetetaan sijoittamisen välttämättömyys säännöksessä tarkoitettuna eli vankilassa jatkuvan rikollisen toiminnan estämiseksi. Lisäksi tutkintavankeuslakiin ehdotetaan mahdollisuutta sijoittaa tutkintavanki varmuusosastolle. Tämä on tärkeä lisäys, joka parantaisi Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia puuttua rikolliseen toimintaan

Punkt i protokollet PR 119/2025 rd

vankilaympäristössä. Tutkintavanki voi yhtä lailla tavoitella rikollisen toiminnan jatkamista tai vaarantaa vankilan turvallisuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Lainmuutosten avulla pyritään puuttumaan vankilassa tapahtuvaan rikollisuuteen ja ehkäisemään esimerkiksi vankilassa tapahtuvaa päihteiden käyttöä ja salakuljetusta. Huumeita kuljetetaan vankilaan monin tavoin, vain mielikuvitus on usein rajana. Huumeiden käytön ja välittämisen estäminen on vankilassa lähes päivittäistä työtä, johon on keskeistä löytää tehokkaampia keinoja. Huumeita voidaan salakuljettaa kehon sisällä esimerkiksi vankien palatessa lomilta, tai niitä voidaan yrittää lähettää erilaisien lähetysten muodoissa.

Avolaitoksissa voi olla myös erittäin hankalaa havaita esimerkiksi vankien välistä uhkailua tai painostamista, ellei joku osallinen kerro asiasta suoraan. Samoin esimerkiksi vakavien väkivaltarikosten kohdalla vahinko ehtii jo tapahtua ennen kuin tilanteeseen voidaan millään tapaa reagoida. On keskeistä paitsi tietenkin henkilökunnan myös muiden vankien kannalta, että vankilan olosuhteiden turvallisuus voidaan taata parhaalla mahdollisella tavalla. Henkilöstöllä ja vangeilla on oikeus turvallisiin oloihin ilman pelkoa väkivallasta, uhkailusta tai painostuksesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.36 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Kun puhumme vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain muutoksista, puhumme pohjimmiltaan Suomen sisäisestä turvallisuudesta, siitä, että tässä maassa valta ei ole rikollisilla vaan oikeusvaltiolla. Tällä esityksellä halutaan vahvistaa rakenteita, joilla estämme rikollisten vaikutusvallan ulottumisen vankiloista yhteiskuntaan ja varmistamme, että vankilat ovat paikkoja, joissa rikollisuus ei jatku vaan joissa sen katkaiseminen mahdollistuu.

Arvoisa puhemies! Avolaitokseen sijoittamisen perusteiden täsmentäminen on välttämätöntä, sillä avolaitos on luottamuksen varaan rakennettu osa järjestelmää. Jotta avolaitos pysyy turvallisena paikkana, on oikein arvioida entistä tarkemmin vangin rikollisuuden laatu, vaarallisuus ja riski jatkaa rikollista toimintaa. Tämä ei ole ketään syrjivää, kategorista, sillä valiokunta on aivan oikein korostanut tapauskohtaista harkintaa. Se on vastuullista turvallisuuspolitiikkaa.

Myös varmuusosastoihin liittyvän säätelyn päivittäminen vastaamaan nykypäivän rikollisuuden muotoja, kuten jengien johtamista, painostusta ja huumekauppaa vankilan sisältä, on tärkeä linjaus. Varmuusosasto on turvaamistoimi, ei rangaistus.

Arvoisa puhemies! Yksi tärkeimmistä muutoksista liittyy tapaamisiin lasten kanssa. Lapsissa ja nuorissa on yhteiskuntamme tulevaisuus, ja meidän on kyettävä suojaamaan heitä jengirikollisuuden vaaroilta. Varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelut lapsensa kanssa voitaisiin jatkossa kuunnella ja tallentaa. Tämä ei ole kevyesti tai harkitsemattomasti tehty päätös, ja juuri siksi valiokunnan korostus lapsen edun ensisijaisuudesta on tärkeä. Lapsi ei saa joutua välineeksi rikolliselle toiminnalle, mutta yhtä tärkeää on se, että tapaaminen voi toteutua turvallisesti ja lapsen näkökulmasta oikein. Valiokunnan esittämä velvoite Rikosseuraamuslaitokselle kouluttaa henkilöstöään on siksi perusteltu ja tervetullut.

Arvoisa puhemies! Esitys tuo myös vankilaan ottamisen rajoitukset osaksi yhteiskunnan varautumista. Tämä on olennainen lisä Suomen kokonaisturvallisuuteen. Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikana on pystyttävä säilyttämään järjestys, resurssit ja toiminta-

Punkt i protokollet PR 119/2025 rd

kyky. Tämä esitys ei ole pieni tekninen päivitys. Se on selkeä viesti Suomessa: rikollisuudelle ei anneta tilaa, ei kaduilla, ei verkossa eikä vankilan muurien sisällä. Se vahvistaa turvallisuutta, selkeyttää käytäntöjä ja kunnioittaa sekä oikeusvaltiota että niitä viranomaisia, jotka tätä työtä tekevät. Tämä muutos on oikeansuuntainen, selkeä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

17.40 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen keskeinen tavoite on vahvistaa vankilaturvallisuutta ja selkeyttää sääntelyä, joka koskee avolaitoksiin ja varmuusosastoihin sijoittamista. Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksiä täsmennetään niin, että päätöksenteossa kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota tuomion perusteena olevan rikoksen laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Tällä pyritään varmistamaan, ettei avolaitokseen sijoiteta henkilöitä, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan laitoksen turvallisuutta.

Toinen merkittävä muutos koskee varmuusosastoja. Niiden luonne turvaamistoimenpiteenä korostuu ja sijoittamisen edellytyksiä tarkennetaan. Varmuusosastosijoituksen tavoitteena on estää tulevaa rikollisuutta ja vakavaa, vankilaturvallisuutta vaarantavaa toimintaa. Tämä on erityisen tärkeää järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Lisäksi tutkintavangin sijoittaminen varmuusosastolle mahdollistetaan, mikä parantaa viranomaisten kykyä puuttua riskeihin jo tutkintavaiheessa.

Arvoisa puhemies! Esityksellä on myös muita turvallisuutta vahvistavia elementtejä, kuten mahdollisuus kuunnella ja tallentaa varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelut lapsen tapaamisessa sekä määräaikaiset päätökset puheluiden kuunteluista. Näillä toimilla pyritään ehkäisemään päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankiloissa. Lakivaliokunta on mietinnössään puoltanut esitystä ja todennut, että muutokset ovat tarpeellisia vankilaturvallisuuden ja rikollisuuden torjunnan näkökulmasta. Lisäksi puolustustilalain muutos on teknisluontoinen, ja sen tarkoituksena on varmistaa sääntelyn ajantasaisuus yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisesta näkökulmasta on kuitenkin syytä todeta, että pelkkä sijoittamisen tiukentaminen ei riitä. Tarvitsemme kovempia rangaistuksia vakavista rikoksista, erityisesti väkivaltarikoksista ja järjestäytyneestä rikollisuudesta. Vankilassa ei pidä olla etuoikeuksia, jotka mahdollistavat rikollisen toiminnan jatkumisen. Rangaistusten on oltava tuntuja, ja niiden on aidosti estettävä uusintarikollisuus. Meidän on myös harkittava, pitäisikö avolaitosmahdollisuus poistaa kokonaan kaikkein vakavimmista rikoksista tuomituilta. Suomalaisen yhteiskunnan turvallisuus on etusijalla, ei rikollisten kaikenlainen hyysääminen.

Arvoisa puhemies! Nämä muutokset ovat askel oikeaan suuntaan, mutta mielestäni meidän on edelleenkin kiristettävä lainsäädäntöä, jolla annetaan viesti kaikenlaiselle kälttäratoiminnalle: teoilla on seuraukset, jotka todellakin tuntuvat.

Kannatan hallituksen esitystä ja lakivaliokunnan mietintöä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

17.44 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Lakiesityksessä ehdotetaan merkittäviä uudistuksia vankeuslakiin ja siihen liittyviin käytäntöihin, joiden tavoitteena on

Punkt i protokollet PR 119/2025 rd

parantaa vankilaturvallisuutta ja torjua järjestäytynyttä rikollisuutta. Uudistukset koskevat avolaitokseen sijoittamista, varmuusosastoja sekä viestinnän valvontaa.

Sijoituspäätöstä tehtäessä kiinnitetään jatkossa nykyistä enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja vaarallisuuteen. Tavoitteena on varmistaa, ettei avolaitokseen sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan avolaitoksen turvallisuutta. Tämä selventää nykyistä käytäntöä, jonka mukaan esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneitä henkilöitä ei lähtökohtaisesti sijoiteta avolaitokseen. Päätökset tehdään edelleen tapauskohtaisesti, mutta harkinnassa arvioidaan muun muassa, voiko vanki noudattaa avolaitoksen järjestystä olla jatkamatta rikollista toimintaa, olla vaarantamatta muiden turvallisuutta ja olla poistumatta laitoksesta luvatta.

Määräaikaisista avolaitossijoituksista luovutaan. Jos vanki täyttää sijoittumisen edellytykset, ne ovat lähtökohtaisesti olemassa toistaiseksi. Tämä muutos selkeyttää käytäntöä ja vähentää hallinnollista työtä sekä mahdollistaa tehokkaamman puuttumisen erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankilassa. Varmuusosastot perustetaan jatkossa vankiloiden järjestyssäännöissä, ei erillisillä päätöksillä, ja sijoittamisen edellytyksiä muutetaan vastaamaan sen luonnetta turvaamistoimenpiteenä. Tutkintavangin sijoittaminen varmuusosastolle mahdollistetaan. Näillä toimilla pyritään estämään tulevaa rikollisuutta ja vakavasti vankilaturvallisuutta vaarantavaa toimintaa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös toimia päihteiden salakuljetuksen ja käytön ehkäisemiseksi. Puhelun kuuntelemista koskeva päätös voitaisiin jatkossa tehdä kahden viikon määräajaksi, mikä vastaa kirjeen lukemista koskevaa sääntelyä ja parantaa mahdollisuuksia valvoa erityisesti rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää. Varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelu lapsen tapaamisessa voitaisiin kuunnella ja tallentaa, mikä lisää turvallisuutta.

Nämä uudistukset ovat välttämättömiä toimia, joilla vahvistetaan vankilaturvallisuutta, torjutaan järjestäytynyttä rikollisuutta ja ehkäistään päihteiden salakuljetusta. Vaaralliset vangit kuuluvat kiven sisään, eivät avovankiloihin vapaasti liikkumaan. Lakiesitys toteuttaa hallitusohjelman kirjaukset ja vie vankeinhoitoa kohti selkeämpää, turvallisempaa ja tehokkaampaa järjestelmää — erinomaista työtä oikeusministeri Mereltä. Rikollisuudelle ei anneta sijaa maassamme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

17.47 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Vankiloissa on nykyään ahdasta, ja vankilaturvallisuus on heikentynyt. Siksi tarvitaan uusia lainsäädäntötoimia, jotta voimme nykyresursseilla turvata vankiloiden turvallisuuden ja estää rikollisen toiminnan jatkamisen. Kaikkein tärkein seikka tässä lainsäädännössä on se, että tutkintavangit voidaan jatkossa sijoittaa varmuusosastoille. Tutkintavankeusajat ovat monesti pitkiä, ja tutkintavankeja on entistä enemmän nuorisojengeistä, järjestäytyneestä rikollisuudesta ja monesta muusta ryhmittymästä, jotka haluavat jatkaa toimintaa siellä vankilaympäristössä. Tähän asti siihen ei olla oikein voitu puuttua, mutta jatkossa pystytään puuttumaan. Tämä on todella tärkeä seikka.

Toinen on se, että varmuusosastolle sijoittamisessa voidaan käyttää tämän lain myötä kokonaisarviointeja eikä enää yksittäistä tunnusmerkistöä, ja se on myöskin todella hyvä seikka. Vankiloissa liikkuu paljon huumeita, ja siksi tämä varmuusosastosijoittelu on hyvä tehdä matalammalla kynnyksellä, että siihen pystytään ne toimet tekemään ajoissa.

Punkt i protokollet PR 119/2025 rd

No sitten tämä puhelinkuuntelu määräajaksi on toinen seikka, mikä erityisesti on ollut hankala varsinkin tutkintavangeilla ja monella muullakin. Nykyisellä toimintamallilla ennen jokaista puhelua on pitänyt tehdä päätös siitä, kuunnellaanko vai eikö kuunnella. Nyt se voidaan tehdä kahdeksi viikoksi kerrallaan, ja vähentää merkittävästi byrokratiaa, koska kuitenkin edellytykset ovat olemassa varmasti pidemmäksi ajaksi kuin yhden puhelun ajaksi, jos tarvetta kuuntelulle on.

Sitten on tämä lapsen tapaamisen tallentaminen, jonka itse näen niin, että siinä pitää ajatella myöskin lapsen etua. Valitettavasti meillä on niin häikäilemättömiä rikollisia, että he myöskin omia lapsiaan tarvittaessa käyttävät hyväkseen rikollisen toiminnan jatkamiseksi, ja tässä kyse minun mielestäni on myöskin lapsen edusta.

Vielä hyvää on sekin, että näitä kovimpia vankeja ei enää sijoiteta avolaitoksiin. Siellä on merkittävä turvallisuusriski henkilökunnalle ja myöskin riski siitä, että järjestäytynyt rikollisuus rekrytoi avovankiloissa olevia muita vankeja.

Kokonaisuutena oikein hyvä uudistus, kun vielä muistaa sen, että vankiloiden turvatekniikkaan tälle vuodelle annettiin yli kuusi miljoonaa euroa lisää rahoitusta, ja nyt sitä tekniikkaa pystytään sitten käyttämään hyväksi tässä uudessa valvonnassa. — Kiitos.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslag 1—3 i proposition RP 53/2025 rd enligt betänkandet. Första behandlingen av lagförslagen avslutades.